

Załącznik do Uchwały Nr 4529/2026 Zarządu Województwa Opolskiego
z dnia 20 stycznia 2026 r.

Załącznik do zarządzenia
Ministra Kultury
i Dziedzictwa Narodowego
z dnia 2025 r.

(poz.)

STATUT

Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych

Rozdział 1

Postanowienia ogólne

§ 1. Centralne Muzeum Jeńców Wojennych, zwane dalej „Muzeum”, jest instytucją kultury prowadzoną wspólnie przez Województwo Opolskie, zwane dalej „Województwem”, i Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, zwanego dalej „Ministrem”, na podstawie umowy z dnia 28 grudnia 2017 r. w sprawie prowadzenia wspólnej instytucji kultury - Centralnego Muzeum Jeńców Wojennych, zmienionej aneksami nr 1 z dnia 27 listopada 2020 r. i nr 2 z dnia 29 października 2025 r. zwanej dalej „umową”.

§ 2. Muzeum działa w szczególności na podstawie:

- 1) ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2022 r. poz. 385), zwanej dalej „ustawą o muzeach”;
- 2) ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 87 oraz z 2025 r. poz. 1173), zwanej dalej „ustawą o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej”;
- 3) ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1292 i 1997 oraz z 2025 r. poz. 1168);
- 4) ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2020 poz. 164 oraz z 2025 r. poz. 1173);
- 5) ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2022 poz. 2393);
- 6) ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych (Dz. U. z 2018 r. poz. 2337);

- 7) umowy;
- 8) niniejszego statutu.

§ 3. 1. Organizatorami Muzeum są Województwo i Minister.

2. Muzeum jest instytucją kultury wpisaną do rejestru instytucji kultury prowadzonego przez Ministra pod numerem RIK – 141/2026.

3. Muzeum jest wpisane do Państwowego Rejestru Muzeów prowadzonego przez Ministra pod numerem PRM/24/98.

4. Muzeum posiada osobowość prawną.

§ 4. Minister i Województwo zapewniają środki potrzebne do utrzymania i rozwoju Muzeum oraz zapewnienia bezpieczeństwa i integralności zbiorom zgromadzonym przez Muzeum.

§ 5. 1. Siedzibą Muzeum jest Opole.

2. Terenem działania Muzeum jest terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i zagranica.

§ 6. Muzeum używa okrągłej pieczęci z wizerunkiem orła ustalonym dla godła Rzeczypospolitej Polskiej oraz nazwą Muzeum w otoku w brzmieniu: „Centralne Muzeum Jeńców Wojennych”.

Rozdział 2

Zakres działania Muzeum oraz rodzaj gromadzonych zbiorów

§ 7. Do zakresu działania Muzeum należy:

- 1) gromadzenie, przechowywanie, utrzymanie, konserwacja oraz naukowe opracowywanie zbiorów związanych z problematyką dwóch systemów jenieckich – niemieckiego i radzieckiego – w latach II wojny światowej, ze szczególnym uwzględnieniem losów polskich jeńców wojennych, a także polskich żołnierzy internowanych w krajach neutralnych; ponadto dokumentowanie dziejów obozów jenieckich Lamsdorf oraz obozu pracy w Łambinowicach,
- 2) dbanie o stan zachowania zabytków historycznych oraz terenów i reliktyw poobozowych, poprzez zabiegi konserwatorskie i zabiegi profilaktyczne i pielęgnacyjne,
- 3) dokumentowanie i upowszechnianie historii jeńców wojennych oraz popularyzacja wiedzy o ich losach, przy czym działalność Muzeum nie jest ograniczona cezurą lat 1939–1945,
- 4) udostępnianie zbiorów, obiektów oraz terenów poobozowych i cmentarzy wojennych,

- 5) prowadzenie badań naukowych w dziedzinach związanych z działalnością Muzeum,
- 6) współpraca z instytucjami krajowymi i zagranicznymi oraz inspirowanie inicjatyw społecznych dotyczących działalności Muzeum.

§ 8. 1. Muzeum prowadzi działalność w szczególności przez:

- 1) gromadzenie zabytków i innych materiałów, w tym specjalistycznych publikacji w drodze darowizn, zakupów, zapisów testamentowych, przekazów, depozytów oraz z badań i prac terenowych;
- 2) inwentaryzowanie, dokumentowanie, katalogowanie, digitalizowanie i naukowe opracowywanie zgromadzonych zbiorów, materiałów dokumentacyjnych i bibliotecznych, a także wyników badań naukowych;
- 3) przechowywanie zbiorów, zapewnienie im właściwego stanu zachowania oraz udostępnianie ich do celów naukowych, edukacyjnych, wystawienniczych, a także dla potrzeb byłych jeńców wojennych i ich rodzin;
- 4) zabezpieczanie i konserwowanie terenów i relikwii poobozowych oraz zbiorów historycznych związanych z zakresem działalności muzeum;
- 5) prowadzenie badań naukowych w zakresie dziejów jeńców oraz prezentowanie wyników badań w formie publikacji i uczestnictwa w sesjach naukowych i popularnonaukowych;
- 6) urządzanie wystaw stałych i czasowych oraz organizowanie zwiedzania z zapewnieniem obsługi przewodnickiej po Muzeum, terenach poobozowych i cmentarzach wojennych;
- 7) prowadzenie działalności edukacyjnej i kulturalnej;
- 8) prowadzenie działalności wydawniczej;
- 9) dbanie o zachowanie historycznych walorów zabytkowych budynków i terenów, w których prowadzona jest działalność Muzeum;
- 10) współpracę z krajowymi i zagranicznymi instytucjami oraz organizacjami o podobnych celach, a także z placówkami naukowymi i kulturalno-oświatowymi oraz byłymi jeńcami wojennymi i ich rodzinami;
- 11) organizację uroczystości upamiętniających wydarzenia związane z historią II wojny światowej.

2. Zbiory Muzeum dotyczą głównie jeńców wojennych z lat II wojny światowej. Tworzą je w szczególności:

- 1) muzealia historyczne i kulturowe w tym:
 - a) przedmioty codziennego użytku, przedmioty osobiste, umundurowanie i oporządzenie wojskowe, wyposażenie obozowe i poligonowe,
 - b) przedmioty poobozowe (np. tekstylia, obuwie, sprzęt),

- c) wyroby sztuk plastycznych i rzemiosła artystycznego,
 - d) zbiory artystyczne: malarstwo, grafika, rysunek, rzeźba, plastyka użytkowa,
 - e) numizmatyka, filatelistyka, medalierstwo, plakat artystyczny, fotografia, projekty, modele i makiety;
- 2) archiwalia, w tym:
- a) dokumentację aktową, osobową i urzędową,
 - b) dokumentację fotograficzną,
 - c) dokumentację kartograficzną (mapy i plany),
 - d) nagrania filmowe i fonograficzne,
 - e) kopie dokumentów z innych archiwów;
- 3) zbiory biblioteczne.

3. Dla realizacji celów statutowych Muzeum może współdziałać z osobami fizycznymi, osobami prawnymi oraz jednostkami organizacyjnymi nieposiadającymi osobowości prawnej.

Rozdział 3

Organy nadzorujące i zarządzające oraz doradcze Muzeum

§ 9. Nadzór nad działalnością Muzeum sprawuje Minister, z zastrzeżeniem uprawnień Województwa wynikających z obowiązujących przepisów, umowy oraz niniejszego statutu.

- § 10.**
1. Muzeum jest zarządzane przez Dyrektora Muzeum, zwanego dalej „Dyrektorem”.
 2. Dyrektora powołuje i odwołuje Minister w uzgodnieniu z Województwem w trybie i na zasadach określonych w ustawie o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej.
 3. W przypadku zastosowania art 16 ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, Województwo wskaże 1 przedstawiciela do składu komisji konkursowej w konkursie na kandydata na stanowisko dyrektora Muzeum.
 4. Umowa zawierana z Dyrektorem wymaga akceptacji Województwa.
 5. Dyrektor kieruje działalnością Muzeum przy pomocy zastępcy dyrektora.
 6. Zastępcę dyrektora powołuje i odwołuje Dyrektor w uzgodnieniu z Ministrem i Województwem.

- § 11.** Dyrektor odpowiada za prawidłową realizację działalności statutowej, właściwe gospodarowanie mieniem i środkami finansowymi Muzeum oraz wykonuje uprawnienia przewidziane dla podmiotu, który utworzył bibliotekę, określone w odrębnych przepisach.
- § 12.**
1. Przy Muzeum działa Rada Muzeum w zakresie określonym w art. 11 ustawy o muzeach.
 2. Członków Rady Muzeum powołuje i odwołuje Minister po uzyskaniu akceptacji Województwa.
 3. Rada Muzeum składa się z 15 członków, w tym 3 członków wskazanych przez Województwo.
- § 13.**
1. W Muzeum mogą działać kolegia doradcze, zwane dalej „kolegiami”.
 2. Dyrektor może tworzyć kolegium z własnej inicjatywy lub na wniosek co najmniej połowy zatrudnionych w Muzeum muzealników.
 3. Kolegium może mieć charakter stały albo być utworzone w związku z realizacją konkretnego zadania.
 4. W skład kolegium mogą wchodzić pracownicy Muzeum oraz osoby spoza Muzeum. Powołując kolegium Dyrektor określa jego przedmiot działania i liczbę członków.
 5. Dyrektor wyznacza przewodniczących poszczególnych kolegiów.
 6. Kolegium wybiera spośród swoich członków zastępcę przewodniczącego oraz sekretarza kolegium.
 7. Kolegium działa na posiedzeniach zwoływanych przez Dyrektora co najmniej dwa razy w roku.
 8. Do odbycia posiedzenia kolegium jest wymagana obecność co najmniej połowy składu kolegium, w tym przewodniczącego kolegium albo jego zastępcy.
 9. Kolegium wyraża opinie w formie uchwał podejmowanych zwykłą większością głosów.
- W przypadku równej liczby głosów decyduje głos przewodniczącego kolegium albo zastępcy przewodniczącego kolegium.
10. Z posiedzenia kolegium sporządza się protokół, który zawiera porządek posiedzenia, nazwiska obecnych członków kolegium oraz opinie zgłoszone podczas posiedzenia.
 11. Protokół podpisują obecni na posiedzeniu członkowie kolegium.
 12. Podjęte uchwały wraz z protokołami przekazywane są Dyrektorowi.
 13. Obsługę kancelaryjno-biurową kolegiów zapewnia Muzeum.

Rozdział 4

Organizacja Muzeum

- § 14.** 1. Organizację wewnętrzną Muzeum określa regulamin organizacyjny nadawany przez Dyrektora, w trybie przewidzianym w ustawie o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej.
2. Zmian regulaminu organizacyjnego dokonuje się w trybie określonym dla jego nadania.

Rozdział 5

Gospodarka finansowa Muzeum

- § 15.** 1. Muzeum prowadzi gospodarkę finansową na zasadach określonych w ustawie o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej i innych obowiązujących w tym zakresie przepisach prawa.
2. Majątek Muzeum wykorzystuje się do celów wynikających z zakresu działania Muzeum.
3. Majątek Muzeum stanowią nieruchomości i ruchomości będące jego własnością oraz przysługujące Muzeum inne prawa majątkowe.
- § 16.** 1. Muzeum sporządza sprawozdanie finansowe zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2023 r. poz. 120).¹
2. Dyrektor zapewnia terminowe sporządzenie rocznego sprawozdania finansowego, obligatoryjne jego zbadanie przez firmę audytorską.
3. Organem zatwierdzającym roczne sprawozdanie finansowe jest Minister.
4. Dyrektor przedkłada Zarządowi Województwa Opolskiego kopię zatwierdzonego przez Ministra sprawozdania finansowego wraz z dokumentem potwierdzającym jego zatwierdzenie.
5. Wyboru podmiotu uprawnionego do badania lub przeglądu sprawozdania finansowego dokonuje Minister.
- § 17.** Źródłami finansowania działalności Muzeum są:
- 1) dotacje przekazywane przez Ministra, o których mowa w art. 28 ust. 3 ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej;
 - 2) przychody z prowadzonej działalności, w tym ze sprzedaży składników majątku ruchomego;
 - 3) przychody z najmu i dzierżawy składników majątkowych;
 - 4) przychody finansowe;
 - 5) dotacje z budżetu jednostek samorządu terytorialnego;

¹ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2023 r. poz. 295 i 1589, z 2024 r. poz. 619, 1685 i 1863 oraz z 2025 r. poz. 1218

- 6) środki pochodzące z funduszy krajowych i zagranicznych, w tym Unii Europejskiej;
- 7) środki otrzymane od osób fizycznych i prawnych.

§ 18. 1. Muzeum prowadzi, na zasadach przewidzianych w obowiązujących przepisach jako dodatkową, działalność gospodarczą, o ile działalność ta nie spowoduje ograniczenia realizacji zadań statutowych Muzeum.

2. Działalność, o której mowa w ust. 1, jest prowadzona w zakresie usługowym, handlowym i wytwórczym, w tym:

- 1) wynajmu oraz dzierżawy majątku ruchomego i nieruchomego Muzeum na cele niekolidujące z działalnością statutową;
- 2) udostępniania zbiorów do celów wystawienniczych, wydawniczych, filmowych, fotograficznych itp.;
- 3) usług związanych z obsługą ruchu turystycznego, w tym usług transportowych;
- 4) działalności gastronomicznej, w tym sprzedaży artykułów spożywczych i przemysłowych;
- 5) sprzedaży wydawnictw własnych i obcych;
- 6) organizacji konferencji, seminariów, warsztatów, szkoleń, spotkań, o ile służyć będzie wsparciu realizacji zadań statutowych Muzeum;
- 7) wynajmu sprzętu stanowiącego własność Muzeum;
- 8) działalności edukacyjnej związanej z działalnością statutową;
- 9) usług z dziedziny konserwacji na zlecenie podmiotów trzecich;
- 10) usług reklamowych, wizerunkowych i informacyjnych.

3. Dochód z działalności gospodarczej wykorzystuje się wyłącznie w celu finansowania działalności statutowej Muzeum.

§ 19. 1. Do dokonywania czynności prawnych w imieniu Muzeum, w tym do składania oświadczeń w zakresie jego praw i obowiązków finansowych i majątkowych jest uprawniony Dyrektor.

2. Dyrektor może ustanawiać pełnomocników do dokonywania czynności prawnych w imieniu Muzeum, określając zakres pełnomocnictwa.

3. Udzielenie i odwołanie pełnomocnictwa podlega ujawnieniu w rejestrze instytucji kultury prowadzonym przez Ministra, z wyjątkiem pełnomocnictw procesowych.

Rozdział 6

Postanowienia końcowe

- § 20.** 1. Połączenia, podziału i likwidacji Muzeum może dokonać Województwo w uzgodnieniu z Ministrem na zasadach i w trybie przewidzianym w obowiązujących przepisach, niniejszym statucie oraz z uwzględnieniem postanowień umowy.
2. Zmiany statutu dokonuje się w trybie określonym dla jego nadania.